

Лицар національної ідеї

Народний депутат Андрій Шкіль вважає, що будь-яка робота на тривалому шляху зміцнення незалежності країни є почесною

Розмову веде **Олена ГУТЯНСЬКА**

– Пане Андрію, у вас за плечима чималий політичний досвід. Скажіть мені, чим сорокап'ятирічний народний депутат Андрій Шкіль відрізняється від того юнака, який ще тільки вступав на політичну арену?

– І всім, і нічим. Дається взнаки набутий за цей період досвід, інше розуміння своїх вчинків, ніж у зовсім молоді роки. Що ж до характеру, то він не змінився і ніколи не зміниться, я в цьому переконаний. Не змінюється підхід до проблем, не зникає любов до життя... Починаючи свою політичну кар'єру десь у 1989 році, я не думав, що колись працюватиму у владі. Адже ніколи не був комсомольцем, не був активістом – у тому розумінні, яке вкладали в це слово за радянських часів, тобто палким прихильником режиму, який, працюючи на КПРС, міг чогось досягти. Тоді мені й на думку не спадало, що політика стане моїм головним заняттям.

Але сталося саме так, якось непомітно й органічно. Поступово окреслилося нове коло знайомих, виробився інакший ритм життя. Тепер по-іншому розподіляєш час на себе і на роботу: робота стала найважливішою, забирає весь час, вільного – практично нема. Колись я активно займався різними видами спорту, але це було в далекому минулому. Тож, з одного боку, у моєму житті начебто відбулися радикальні зміни, але з другого – ці зміни для мене тепер непомітні й природні.

– Поверніться знову до початку. Ви увійшли в політичне життя сформованою особистістю. У вас були певні риси характеру, погляди, переконання. За останні двадцять років чимало змінилося...

– Наш світогляд формується впродовж життя, щось змінилося, щось – залишилося. Плин часу корегує хіба що другорядні прояви особистості – смаки, звички тощо, але основа, сутність лишається та сама.

– А людина, яка ввійшла до одиночної камери і через багато місяців із неї вийшла, була такою самою?

– У нас позбавлення волі – покарання достатньо серйозне. Перші два тижні справді дуже тяжко – насамперед через психологічний тиск. Але до цього треба адекватно ставитися. Від в'язня вимагається каяття, якого в мене не було. Я знав, чому і навіщо брав участь в акції «Україна без Кучми». Розумів, унаслідок яких провокацій опинився за ґратами. Протести були мирними, і ми нікому не завдали жодної шкоди. Однак в обвинувальному висновку написали, що удар каменем по голові спричинив міліціонерові запалення суглобу лівої ноги. З такими сміховинними претензіями справу скерували до суду. Суд тривав понад рік. Я провів за ґратами тринадцять місяців, дев'ять з яких – в

ка камера на певний час – це весь твій життєвий простір. Щодо комфорту-дискомфорту – то дурниці, до цього людина взагалі адаптується за два дні. Та найголовніше те, що ти відірваний від світу й усіма думками завжди поза межами камери. Ти ув'язнений, але живеш волею. Читаєш газети, дивишся телебачення (газети мені, щоправда, нав'язували здебільшого провладні, а телеканалів було лише чотири: УТ-1, 1+1, Інтер і ТРК «Київ»).

– Кожній людині притаманне романтичне бачення справи, за яку вона береться. Ви ідеалізували політичну діяльність, працювали із захватом, завзяттям на самому початку?

– Я мав мрію. Вона була такою самою, як і в кожного українця: щоб Україна була незалежною державою (на жаль, наповнення цього поняття реальним змістом ще й досі мрією лишається). Ані секунди я не сумнівався, що незалежність буде й що альтернативи їй немає. Я глибоко й палко ненавидів тоталітарний режим, що був в СРСР, не сприймав його і навіть не задумувався над тим, щоб інтегруватися в таке суспільство й будувати кар'єру за таких умов. Я не бачив для нормальної, психічно здорової людини можливостей розвиватися й зростати в Радянському Союзі. Ми це бачимо сьогодні: ті, хто зробив політичну кар'єру в Союзі, мають проблеми – їм тяжко в нинішньому світі, бо радянське в них уже зникло, а українське не з'явилося.

– На рівні менталітету?

– Абсолютно. Я народився в СРСР, але не всотав цю країну у свою кров. Тому маю такі самі підходи до сьогодення, як і нинішні двадцятирічні. А тоді я знав, що буде боротьба, до того ж – перебував в епіцентрі цього процесу, бо жив у Львові. А ще був переконаний у

«Я мав мрію. Вона була такою самою, як і в кожного українця: щоб Україна була незалежною державою»

одиночній камері СІЗО СБУ. Коли говорити про одиночну камеру, то там проблема була в обмеженні спілкування. Компенсував це спілкуванням з адвокатом і з усіма, з ким міг спілкуватися.

– Як ви проводили час в камері, про що думали?

– Писав, читав... Це не заборонялося. Заявлений вислів «позбавлення волі» насправді означає дуже багато. І водночас – дуже мало. Бо ти не маєш права робити те, що хочеш, а робиш тільки те, що тобі дозволено. Малень-

тому, що мрії, на жаль, не здійснять-ся за місяць чи два – досягнення мети триватиме довше. Хоча, певна річ, якісь фантазії були. Минулися вони дуже швидко – не 2002 року, а 1992-го. Я вже тоді зрозумів, що швидко незалежності ми не досягнемо, що попереду – тривалий шлях і будь-яка робота на цьому шляху є почесною і потрібною.

Якщо говорити про почуття розчарування, то воно прийшло до мене, знов-таки, не зараз, а в 1992 році. Тоді всі мрії та сподівання відійшли на другий план. Але романтизму я не позбувся, хоча довелось (і тепер доводиться) зважати на реалії українського життя... Прийшов 2004-й. Я сподівався, що прискоряться деякі процеси, зокрема – європейської інтеграції. Вони не тільки не прискорилися, а й втратили швидку перспективу, і це я усвідомив також не цього року чи торік, а вже через два місяці після інавгурації нового президента. Мабуть, саме таке завчасне розуміння допомагало мені менш болісно переживати всі ці процеси. Проте я не перестаю, на превеликий жаль, розчаровуватись у людях (до цього адаптуватися не можу), але

розвиток подій відчуваю і передбачаю з великою часткою ймовірності.

– У вас на стіні висить відзнака «Лицар національної ідеї», яку ви отримали в рамках Всеукраїнської акції «Лідер народної довіри». Ну, і що з цією національною ідеєю сьогодні? Адже сталося не так, як мріялося й бажалося, зовсім не так. От на тлі сьогоднішніх реалій, з таким званням, з цією ідеєю в серці – ваш план для України?

– Не варто все-таки екстраполювати особисті рефлексії, суб'єктивні розчарування на ту картину, яку ми маємо сьогодні. Що значить «не так сталося, як бажалося»? Все стається якраз так, як треба, тільки не так швидко, як хочеться. Скажімо, я знаю, що в Україні не пройдуть жодні радикальні сценарії. На превеликий жаль, не пройдуть і радикальні швидкі позитивні зміни – як-от наближення до Європи, вступ до НАТО і ЄС. Це буде повільна історія.

– То що насамперед потрібно робити зараз?

– У принципі, дуже багато з того, що робив я, реалізовує прем'єр-міністр.

Треба визначитися: що Україна може запропонувати? Національну ідею ми не можемо експортувати – вона потрібна нам. А що є національною ідеєю? Передусім – місце України у світі. Географічне і геополітичне розташування України – найбільший подарунок від Бога, який ми могли отримати. Ми лежимо на межі двох світів – Європи і Азії. Обійти нас неможливо. Це і газогони, і нафтогони, й електромережі, й автомобільні сполучення, і залізниця...

– А своєю недолугою політикою ми Європу не налякали?

– Недолуга політика – це вже минуле. І в межах обговорення національної ідеї сучасні недолугі політичні кроки чи здійснені заходи не важать нічого.

Можливості для поступу ми маємо. Але треба спочатку зробити реестр того, чим володіємо. Ми – авіаційна держава? Супер! Суднобудівна? Певна річ! Маємо хімічну та металургійну промисловість? Так! І все це треба розвивати. Розвивати сучасні технології й обслуговувати, надавати сервісні послуги – тобто робити те, чого не було в Радянському Союзі і немає в нас зараз. Як

доводить досвід колишніх радянських республік, така дорога – найдовша. Але це важливо, бо, скажімо, що відрізняє Україну від Заходу? Насамперед – саме сервіс. Весь! Медицина, навчання, дороги, ресторани, готелі тощо. Це розвиває кожна країна, але Україні треба починати фактично з нуля.

Ми торкнулися господарства. А в ім'я чого все це розвивати? Запитайте про це тих, хто страждає на популізм і, б'ючи себе в груди, кричить про відданість інтересам народу. Почуєте відповідь: «Щоб люди жили щасливо». Дурниця! Соціологічні дослідження доводять, що населення в найменш розвинених країнах становлять дуже задоволені життям громадяни. Люди, скажімо, у Північній Кореї чи в Індії, де й посьогодні тисячі мешканців хворіють на проказу, всі до одного щасливі. Проте якщо почуєте від свого візаві відповідь: «Щоб люди жили добре», це вже буде ближче до істини. Але добробут якої країни взяти за взірць? Приміром, Німеччини? Взірцем має стати Україна. Нам потрібне наше власне «добре» – той засадничий формат життя, задля якого не шкода жодних зусиль.

– Що єднає вас з іншими українськими націонал-демократами і що відрізняє вас від них? До кого ви ближчі?

– Я думаю, що президентські вибори незабаром чітко розставлять акценти. Цього разу вододіл в Україні піде інакше, ніж у 2004 році. Не між сходом і заходом (хоча й про це буде мова), а між, умовно кажучи, державницькою більшістю і рештою України. Захід, центр, північна Україна і частина південної вже, по суті, стали єдиними. Там покинуту суперечку про державність, покинуту суперечку про те, хто кращий, а хто гірший. Залишилися певні тенденції сепаратизму, які, однак, перестали бути загальнонаціональною загрозою.

На виборах Януковича не підтримуватиме ніхто з представників націонал-демократичних сил. А коли до фіналу вийдуть він і Тимошенко, націонал-демократи (ми говоримо зараз не про лідерів, а про людей, які сповідують відповідну ідеологію) підтримають Тимошенко. Чи єднатиме мене в такому разі з іншими націонал-демократами сві-

домість нашого вибору та відповідальність за спільне майбутнє? Безумовно. Проблема української державності сьогодні полягає не в тому, що націонал-демократи не при владі, бо вони, мовляв, не об'єднуються, а в тому, що значна частина еліти може розраховувати максимум на місцевий патріотизм.

– Тобто ви все-таки констатуєте повільний, але прогрес?

– Так, але дивлячись у чому. Надзвичайно проблемною у нас лишається гуманітарна сфера. Ми маємо носіїв автентичної культури і власного «ідентифікаційного коду». Пригадую, як у недалекому минулому, 2002 року, я був у Верховній Раді єдиною людиною, яка носила вишиванку. І коли говорили про депутата у вишиванці, було зрозуміло, що це я: у мене був цілком упізнаваний образ. Сьогодні картина інакша. Це ще не стало, як у мене, офіційним дрес-кодом (сподіваюся, з часом стане), але вишиванки народні депутати тепер носять.

Тобто, якщо такий гуманітарний «меседжер» відповідає на виклики часу, він ніколи не опуститься до нижчого рівня, а, навпаки, підніме до свого. Наприклад, Кучма ніколи не повернеться на жодний щабель, хоч би які здобутки він собі приписав. Усі дрібні позитиви нівелюються тим, що за роки свого правління він зруйнував духовну сферу. Оцю руїну треба відбудовувати.

З фінансово-економічної кризи ми вже поступово виходимо і врешті-решт вийдемо (я в цьому не маю сумніву), хоча деякі крикуни апокаліпсису передракають інше. І коли почнеться підйом, запрацює економіка тощо, головне – не втратити прогресу в гуманітарній сфе-

«Маю кілька старовинних вишиванок, це ж наш національний одяг! Гадаю, кожен українець повинен мати вишиванку»

рі. Бо є хліб насущний і хліб духовний, і одне без другого не існує. На превеликий жаль, одні ігнорували цю тему, а інші навіть не знають, де вона лежить. І це – проблема.

Але ж треба щось вирішувати, треба діяти! Дивіться, навіть у Казахстані, Таджикистані, Узбекистані, де діють, так би мовити, м'які тоталітарні режими, ця

сфера відроджується, причому достатньо інтенсивно (і це при тому, що там є проблематичний ісламський чинник, якого в Україні не існує). Відроджується, бо їй приділяють належну увагу.

Отже, гуманітарний розвиток – це наступний, найважливіший крок на шляху до всебічної побудови здорової в усіх аспектах держави.

– Пане Андрію, поговорімо про інше. Ви робили в житті помилки?

– Усі в житті робили помилки, і я також їх робив. Але вважаю, що в більшості випадків діяв правильно. На побутовому рівні, у стосунках з людьми, певна річ, припускався помилок. Однак друзів своїх зберіг: з ким зміг, не втратив стосунків... Інколи треба було сказати так, а я казав інакше, десь переважували емоції, але ж людина без емоцій – наче їжа без солі. Я – емоційна людина й адекватно сприймаю емоції інших. Холодних, розрахункових моментів у моєму житті було мало. Якби я помилюся в якихось серйозних речах, помилюся б глобально, ви про це знали б самі – і не від мене.

Серед того, що можна було б назвати помилкою, – історія з моєю дисертацією. Я закінчив факультет журналістики і темою дисертації обрав вплив ЗМІ на формування державницької ідеї в Україні (мався на увазі період до набуття незалежності). Її треба було захистити у 2000 році. Але я потрапив за ґрати. Потім одразу став депутатом, подумав: «Та ну, це якось неправильно сприйматиметься, мовляв: от, депутат – й одразу захистився!» Тоді я відступив, а зараз цю помилку виправляю. Здобуваю другу вищу освіту – з міжнародного права і, використовуючи попередні наукові напрацювання, готую нове дисертаційне дослідження. Чи можна назвати те, що сталося з першою дисертацією, моєю помилкою?

– Назвемо це невикористаним шансом.

– Головне, мабуть, те, що я у своєму житті ніколи не хитався й не «стрибав». Ніколи не прокладав собі дорогу ліктями.

– Своєю роботою в парламенті ви задоволені?

– Я роблю насамперед, те, що потрібно робити.

– Дехто з депутатів зізнався мені, що хотів би працювати в іншому комітеті, ближчому йому за фахом, але фракція делегувала його в інший...

– А ви знаєте, що в скандинавських парламентах лікарям заборонено бути в комітеті з медичних питань, а юристам – у юридичних? Це зроблено для того, аби не запроваджувати серед парламентаріїв «корпоративну єдність». Що ж до роботи в комітеті «не за фахом», я вважаю, що депутат має бути вдячний

за те, що дістав можливість набути нового досвіду. Я чотири роки працював у комітеті з питань законодавчого забезпечення правоохоронної діяльності (йдеться про діяльність міліції та прокуратури) і перші два тижні теж думав: «Як же так? Це ж зовсім не моє!» А потім призвичаївся й зрозумів, що працюю в одному з найкращих парламентських комітетів...

– Наша розмова добігає кінця. Наостанок – ода вишиванці, без якої не можна уявити парламен-

тарія Андрія Шкіля, вашому, як ви самі кажете, дрес-кодові. У вас неймовірно гарні вишиванки. Ті, у яких ви вперше з'явилися в парламенті, – були ще з родинних скринь?

– Ні, родинні вже в такому стані, що носити їх не можна, а треба тільки дбайливо зберігати. Маю кілька старовинних вишиванок, це ж наш національний одяг! Гадаю, кожен українець повинен мати вишиванку.

– Я звернула увагу на те, що у вас майже завжди – комірць, а не стійка.

– Комірць – це данина регіону: він притаманний північній Волині, Львівщині, Тернопільщині та Гуцульщині. Вважаю, що це правильно: хоча я політик не регіональний, маю підкреслити своє походження. Взагалі, про вишиванки можна говорити багато, але для мене найважливіше, що вдалося поєднати вишиванку і костюм. Засадничим є те, що вишиванка має пасувати до європейського костюма.

– І на офіційних прийомах ви також у вишиванці?

– За дипломатичним етикетом, частиною дрес-коду може бути національний елемент одягу. Й у світі це є прийнятною практикою.

– Ваша дружина – дизайнер одягу?

– Так. Свого часу вона закінчила Львівський інститут прикладного й декоративного мистецтва, єдиний заклад такого рівня на весь Радянський Союз, стала добрим фахівцем, і я довіряю її смакові. Зараз вона, щоправда, дещо змінила свій творчий напрям – пише картини на склі.

– То хто вибирає вишиванки, пані Зоряна чи ви?

– Спершу вибираю я. А вона вже з того, що я вибрав, відкладає те, чого точно брати не слід.

– Тобто «затверджує» вона?

– Не зовсім так. Дружина «затверджує» одну вишиванку. А мені, скажімо, потрібні три. Тож її вибір я підкріплюю ще й власним. Так ми й доходимо консенсусу.

– Пане Андрію, дякую за інтерв'ю. Бажаю вам віри і мужності на тому тривалому й нелегкому шляху, який ви щойно змалювали.